

DIPLOMAT

№ 09(009) YANVAR, Çile

İctimai-siyasi qəzet
Rojnama civakî u siyasî

Qiyməti
Hêjaye 1000 manat

Xalqımızı Müqəddəs Qurban Bayramı münasibəti ilə təbrik edirik!

**ÖLKƏ PREZİDENTİ CƏNAB
İLHAM ƏLİYEV ANS
ŞİRKƏTLƏR Qrupunun və
ÇİNGİZ MUSTAFAYEV
ADINA FONDUN TƏSİS
ETDİYİ "2003-CÜ İLİN
ADAMI" MÜKAFATININ VƏ
DİPLOMUNUN TƏQDİM
OLUNMASI MƏRASİMİNDƏ**

TİBBİMİZİN DAYAĞI

Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyevin ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra ötən hər bir il respublikamızın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi həyatının bütün sahələrində olduğu kimi tibb sahəsində də yeni inkişaf mərhələsi başlamışdır. Prezidentin siyasi uzaqqörenliyi, dövlətçilik təcrübəsi və gərgin əməyi sayəsində respublikada yaranmış ictimai-siya-

si sabitlik yaradıcı və ahəngdar iş şəraiti demokratik ab-hava səhiyyəimizin inkişafına ciddi təkan vermiş onun qabaqcıl dövlətlərin səhiyyə sistemində inteqrasiyasında mühüm amilə çevrilmişdir. Prezidentimiz Heydər Əliyevi qalan işini onun varisi müdrik insan, hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev davam etdirəcək, həyata keçirəcəkdir.

Milli liderimiz Heydər Əliyevin ölümü ilə əlaqədar İlham Əliyev cənablarını 219 saylı əzcazaxana kollektivi adından şəxsən öz adımdan başsağlığı verirəm. Allah ona rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun.

Bəhrüz DAŞDƏMİROV
10 sayılı T.S.H-nin nəzdində
219 sayılı əzcazaxananın müdiri.

QANLI YANVAR - AZADLIQ DASTANI

Hər dəfə biz ata-babalarımızın nəsihətini unuduruq, özünü tez unuduruq. Babam Kürd Musa ömrünün sonuna 115 yaşına qədər Qərbi Azərbaycanın Vedibasar əyalətində yaşamışdır. O, hər zaman ermənilərin müxənnət oluqlarından danışardı və bizə tövsiyəsi də o olardı ki, ermənilərə etibar etməyin.

Səh. 2-də

Nəçirvan Barzanî:
**Em dê eskerên
tirkan bi
zorê derxin**

Səh. 5-də

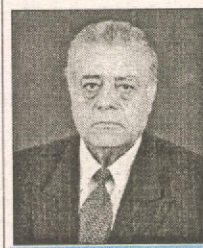
GÜNÜ-GÜNDƏN GÖZƏLLƏŞƏN DİYAR

Hələ SSRİ-nin vaxtında demək olar ki, Azərbaycanın ən qabaqcıl rayonlarından biri Ağcabədi idi. Rayon özünün ağ qızılı, sarı qızılı ilə həmişə ön cərgədə gedirdi.

Səh. 2-də

POEZİYADA QADIN GÖZƏLLİYİ

Poeziyada qadın gözəlliyinin tərənnümü-nə əsrlərlə geniş yer verilmiş, qadın gözəlliyi bütün gözəlliklərin fəvqündə dayanmışdır.

Aşıq sevgilisinin gözəllik təcəssümü olan gözələrində, al yanağında, bülür buxağında, inci kimi dişlərində, nazəndə yerləşində, incə gülüşündə, həmahəng, ağıllı danışığında dünya gözəlliklərinin zirvəsini, tacını görür.

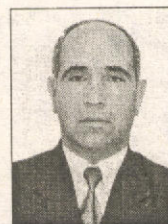
Səh. 4-də

**ИНТЕРВЬЮ
МАСУДА
БАРЗАНИ В
БАГДАДЕ**
"Вашингтон Пост"

Səh. 7-də

XVI ƏSR KÜRD ƏMİRLİKLƏRİ

Ərəb istilasından sonra kürd xalqının tarixini əsasən üç böyük hissəyə bölmək olar. Birinci dövr VI-XI əsrləri əhatə edir. Bu dövr ərəb, monqol hücumları və müstəqil kürd əmirliklərinin yaranması dövrünə təsadüf edir.

Səh. 3-də

Baş redaktordan

Hərdən biz ata-babalarımızın nəsihətini unuduruq, özündə tez unuduruq. Babam Kürd Musa ömrünün sonuna- 115 yaşına qədər Qərbi Azərbaycanın Vedibasər əyalətində yaşamışdır. O, hər zaman ermənilərin müxənnət olduqlarından danışardı və bizə tövsiyəsi də o olardı ki, ermənilərə etibar etməyin. Çünki, onlar fursət düşən kimi, öz pis əməllərini həyata keçirəcəklər.

Tahir ƏLİYEV

Mən ona qədər erməni-müsəlman davası görmüşəm. "İtlə yoldaş olanın zonası əlində olmalıdır" deyər bizi nəsihət verərdi.

İllər keçdikcə bu sözlərin müdrikliyinin şahidi olduq. Şovinstlərin fitvası ilə Erməni daşnaqları Azərbaycanın əzəli yerləri olan Dağlıq Qarabağ torpaqlarının işğalına başladı. Və düz 14 il əvvəl 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycan xalqının başına getirilən faciələrin ən dəh-

şanlı vətən yolunda canlarını fəda vermiş oğul və qızlarımız üçün əbədi mənzil oldu. Al-qırmızı qərənfillər Şəhidlər Xiyabanının rəmzinə çevrildi.

Bünövrəsi qanla qoyulan bir quruluşun sonu, qanla da bitməli idi. Belə ki, 1986-cı ildə Alma-Ata-da kazakların qırğını, 1988-ci ildə

deşik-deşik olmuş insan cəsədləri ürəkləri göynədir, tükürpədicə nallərin sədası eşə qalxırdı. 20 Yanvara açılan səhərdə 130-dan artıq şəhid, 700-dən artıq yaralı qana boyandı.

Bu hadisələri gizlətməyə çalışan dövlət rəhbərlərinin əksinə olaraq, Moskvada yaşayan və işlə-

qoyuldu.

Məhz Prezident Heydər Əliyevin tarixi xidmətidir ki, 20 Yanvar qırğını ümummilli faciə səviyyəsinə qaldırıldı və ona hüquqi-siyasi qiymət verildi.

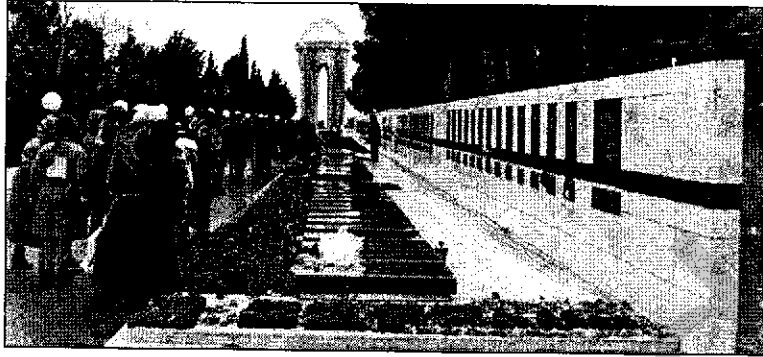
Prezident Heydər Əliyev şəhidlərin ruhunun yad edilməsinə

QANLI YANVAR - AZADLIQ DASTANI

şətlisi getirildi. Vətənin istiqlalı və milli azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxan, qəlbindəki vətən sevgisindən başqa heç bir silahı olmayan əli yalın, günahsız insanlar, təpədən dırnağa ən müasir silahlarla silahlanmış azğın erməni daşnaqlarının və Sovet imperiyası qoşunlarının amansız vəhşiliyinin qurbanı oldular.

Güllü-çiçəkli Bakımızın qara asfalt yolları, xalqımızın azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxan, igid oğlan və qızlarımızın qanı ilə boyandı. Xalqımız öz suverenliyi uğrunda mübarizədə ilk şəhidlərini verdi. Paytaxtın Azadlıq meydanından Şəhidlər xiyabanına qədər qırmızı qərənfillərlə şəhidlərə misli görünməmiş "çələng" hörüldü, matəm çələngi.

Onlar öz ölümləri ilə əbədi ölməzlik qazandılar. Şəhidlər xiy-

Fərqəne hadisələri, 1989-cu ilin aprelində Tbilisi qəliyləmələri, 1990-cı ilin yanvarında Bakıda, 1991-ci ildə Vilnüs şəhərində qanlı qırğınlar törədildi. Təəssüf ki, Moskva və Bakıda oturan satqın rəhbərlərin hazırladığı cinayətkar planlar həyata keçirildi.

Bakı əhalisi dəhşətli səhnə ilə üz-üzə qaldı. Sənəti güllələrdən

yen Heydər Əliyev etiraz əlaməti olaraq Sov.İKP sıralarından çıxması üçün bəyanatla çıxış etdi. Bu, tək siyasi partiya üzvünün deyil, uzun müddət Sovet rəhbərindən biri olmuş bir şəxsiyyətin cəsarətli hərəkəti idi. Xalq heç vaxt yanılmır, ona görə də gecdə olsa Azərbaycanın xilaskarını Bakıya getirdi və hər-cəməliyə son

həmişə böyük diqqət yetirirdi. Onun şəxsən şəhidlər üçün abidə kompleksinin tikdirməsinə nəzarət etməsi, xüsusi qiymətləndirilməlidir. Bu xalqın gələcəyi üçün, tarixin qan yaddaşı üçün atılan müəhim bir addımdır.

İnanırıq ki, 20 Yanvar qəhrəmanları heç vaxt unudulmayacaq, Şəhidlər Xiyabanı xalqımızın inanc, ziyarətgahı olacaqdır. Ancaq təsəlli ondadır ki, xalqımız müstəqildir. Azərbaycan xalqı öz müdrik lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqilliyini əldə etmişdir. Xalq yaxşı bilir ki, indi Heydər Əliyev siyasətini inamla davam etdirən hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev vətənimizin və xalqımızın qarantıdır.

Allah bütün şəhidlərimizə qəni-qəni rəhmət eləsin!

Materialları hazırladı: Ağayev YAQUB.

Hələ SSRİ-nin vaxtında demək olar ki, Azərbaycanın ən qabaqcıl rayonlarından biri Ağcabədi idi. Rayon özünün ağ qızıllı, sarı qızıllı ilə həmişə ön cərgədə gedirdi. Bu əhval-ruhiyyə rayonda indi

GÜNÜ-GÜNDƏN GÖZƏLLƏŞƏN DİYAR

də davam edir. Rayon əhalisi öz firəvan həyatını yaşayır. Hər bir vətəndaş rayonun abadlaşmasına, gün-gündən gözəlləşməsinə çalışır. Abadlıq işləri hər vaxt davam edir.

Rayon mərkəzində böyük ticarət mərkəzləri, məktəb binaları, xəstəxanalar tikilib əhalinin istifadəsinə verilir. Rayonla kəndlər arasında körpülər salınır ki, bu da sakinlərin böyük sevincinə səbəb olub. Çünki, bu qısa yolu onlar, körpü salınmamışdan qabaq, çox uzun yol

getməklə qət edirdilər.

Rayon mərkəzində Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adına salınmış park yerli əhalinin gözəl istirahət mərkəzi olmuşdur.

Azərbaycanın digər rayonlarında olduğu kimi Ağcabədidə də məcburi qaçqın və köçkünlər məskunlaşmışdır. Elə ilk günlər rayon əhalisi onları öz doğmaları kimi qarşıladı, onlara nəvaziş və qayğılarını göstərdilər. İndi onlar özlərini yerli sakinlərdən heç də seçmirlər Ağcabə-

dinin taxta körpü adlanan hissəsində məskunlaşmış Laçın rayon qaçqınları maddi və mənəvi cəhətdən təmin olunmuşlar. Ancaq onların təmin olunmalarına baxmayaraq böyük ümidlə, həsrətlə öz torpaqlarının alınması gününü səbirsizliklə gözləyirlər.

Mən də bir Ağcabədi sakini kimi bu günü həsrətlə gözləyirəm. Bütün köçkünlərin öz yurd-yuvalarına qayıtmasını arzulayıram.

Sultan ZAHAR

VƏTƏN HƏSRƏTİNİ UNUTMAQ OLMUR

Vətənin həsrəti çıxmır yadımdan, Ərmiyin kəkliyi, unutmaq olmur. Doymazdım Ağsuyun şırıltısından, Ziminin əliyi, unutmaq olmur.

Necə unudasan gözəl adanı, Məngu mandasını həm baldırğanı, Yedikcə yaz vaxtı artırır qanı, Gölün evəliyi, unutmaq olmur.

Mistoqulo gözəllərin gözəli, Şeyininin hər tərəfi məzəli. Çimənkəndin igid olub əzəli, Babamın çəliyi, unutmaq olmur.

Zaharı orada ov ovlaması, Təharın ov tutan qara tulası. Tapın yemlik ilə birgə yoncası, Handın meşəliyi, unutmaq olmur.

Qar düşəndə yenə gedərdik ova, Nivani minərkən ov qova-qova. Hərdən də enərdik qədim Xosrova, Xosrov gözəlliyi, unutmaq olmur.

Vedimin həsrəti çıxmır yadımdan, Çıxmıyacaq nə qədərki sağlam can. Bu həsrətə heç vaxt dözəmmir Sultan, Yorulmaq ləliyi, unutmaq olmur.

23.01.2004.

İDMAN- BİZİM GƏLƏCƏYİMİZDİR!

Mən hələ kiçik yaşlardan idmana böyük maraqla göstərirəm. Hər dəfə Beynəlxalq yarışlarda, Avropa çempionatında, Dünya çempionatında idmançılar medallarla təltif olunanda, ürəyimdən belə bir hiss keçirdi - kaş mən də belə olaydım!

İdmana qarşı məndə olan həvəs məni idmanın, Karate-do növünə getmə-

yimə səbəb oldu. Mən idmanın bu növü ilə mü-kəmməl məşğul oluram. Elə bu həvəyə görədir ki, mən Ukrayina respublikasında keçirilən Beynəlxalq turnirdə öz yaşıdlarımla arasında yarışda II-ci yeri tutmuşam. Gümüş medala və diploma layiq görülmüşəm.

Avropa çempionatında isə III-cü yerlə əldə

etmişəm.

Ailəmizdə idmanla tək mən məşğul olmuram. Qardaşlarım Rahib və Elvin də idmanla məşğul olurlar. Rahib bir çox yarışlarda qalib gələrək "Kink boks" üzrə birinci və ikinci yerlərin qalibi seçilmişdir.

Biz qarşıma məqsəd qoymuşuq ki, hələ bundan sonra da bütün yarış-

larda qalib gələk, Azərbaycanın bayrağını yüksəklərə qaldıraaq. Respublikamızda idmana böyük qayğı göstərilir. Elə bu qayğının nəticəsidir ki, gənclərin idmana olan həvəsi günü-gündən artır.

UZUN ÖMRÜN SİRRİ

Yolumuzu Abşeron rayonunun Masazır kəndinin yanında məskunlaşmış Laçın rayonunun Çıraqlı kəndinə salırıq. Redaksiya heyəti kimi xalqın qonağı olmaq, yaşayışları, problemləri ilə maraqlanmaq, arzu və istəklərini bilmək istəyirik.

Qələmə aldı: Ramiz

-Kimdən başlayaq? - deyə Tahir müəllim soruşur.

-Babayevlərdən başlayaq - dedim.

-Babayev kimdir?

-Babayev bizim kəndin ən yaşlı ağsaqqalı xalqın qayğısına qalanıdır. Yaxşı olar ki, özüylə söhbət edək.

Xırdalan qəsəbəsi ilə üzübüz salınmış yeni qəsəbəyə gəlirik. Yaraşlıq və gözəl quruluşlu evlər adamı heyran edir. Bizim kəndin çoxu, demək olar ki, 90%-i burada məskunlaşıb. Artıq böyük bir qəsəbə yaradıblar.

Maşını Babayevin qapısı ağzında saxlayırıq. Qapını döyürük. Kiçik oğlu Mubəriz bizi qarşılayır.

- Xoş gəlmisiniz, içeri keçin.

Biz evə keçirik və Babayevi soruşuruq

-Atam iş gördürür, işin üstündədir. Kəndə yeni transformator qoydurur. İndi çağırıram. On dəqiqə keçməmiş Əmirxan baba gəldi. Yaşına uyğun olmayan cəldliklə içeri daxil oldu və bizimlə görüşdü. Xoşgəldin etdi. Qonaqları Babayevlə tanış edirəm.

-Demək qəzetdən gəlmisiniz. Qoca vaxtında məni unutmamısınız.

-Elədir, kəndin problemlərini öyrənmək üçün gəldik. Elin ağsaqqalı kimi sənədən başlamağı məsləhət bildik.

-Yaxşı eləmisiniz, sizi dinləməyə hazırəm. Ay uşaq, çay gətirin.

-Babayev, bu yaşda xalqın bütün problemlərinin ardınca siz gedirsiniz. Yaranan ziddiyyətləri həll etmək, toylarda iştirak edib xeyir-dua vermək, hökumətlə olan arzu-istəkləri, kəndin abadlıq işlərini görmək. Bütün bunların səbəbi nədir?

-Əvvəla onu deyim ki, "Xalqın gözü tərəzidir" ağsaqqalını seçir və ağsaqqala da əməli ilə bunu yerinə yetirirsə elin sevimlisinə,

El ağsaqqalı Əmirxan kişi cavanlara xeyir-dua verir

elin söz sahibinə, vəkiliyə çevrilir.

-1992-ci ildə məlum səbəblərdən Laçın rayonunun Çıraqlı kəndindən, yurd-yuvamızdan köçdük.

Bir neçə yer dəyişdikdən sonra burada məskunlaşdıq. Bizim kürd camaatı çox qoçaq camaatdır. Nə dövlət yardımına, nə də sədəqələrə boyun əyən deyillər. Camaatımızın əsas məşğuliyyəti heyvandarlıqdır. Burada da heyvandarlıqla, qəssablıqla məşğuldurlar. Bakı-Sumqayıt şəhərlərini təzə ətə təmin edirlər. Hər həftə rayon bazarlarına gedib-gəlmək, kəsim aparıb satmaq çətin olsa da dünyanın hər yerində olduğu kimi burada da bu işin öhdəsindən kürdlər gəlir.

Buraya gələndə hər şeyi sıfırdan başladırıq. İndi allaha şükür yaşayışımızı bərpa edə bilmişik.

-Burada nə vaxtdan məskunlaşmışınız?

-1994-cü ildə gəldik buraya. İndi hal-hazırda 600 ailə məskunlaşıb bu yeni qəsəbədə.

-Eşitdiyimizə görə kəndin sosial problemlərinin həllində Sizin böyük rolunuz olub?

-Bəli, olub. Mən camaatın sözcüsü olmuşam, tələb etmişəm hökumətdən. Öz hesabımıza pul toplamışıq. Mərkəzi yoldan kəndə yoldan 2 km daş-çınqılla yol çəkmişik. Yeni qaz xətti çəkmişik. Bütün evlərdə qaz yanır. Hər bir evdə işıq var. Bu da öz hesabımızdır. Sağ olsun Qaçqınkomun sədri Əli Həsənovu, yeni transformatorun alınmasında və başqa problemlərdə həmişə bizə kömək edir. Kəndin əsas problemi qəbiristanlıq idi, onu da təşkil etdik. Kəndin yuxarı hissəsində onun üçün bir ərazi seçdik və daş hasara aldırıq. Böyük darvaza asdıq. Hamısı camaatın vəsaiti hesabına. Mərasimlər üçün xeyir-şər çadırı avadanlığı təşkil etmişik. Kəndə 200 evlik yeni rabitə telefonu çəkirdik. Bu il kəndin məktəbini də camaatın hesabına tikdik. 6

otaq istifadəyə verilib, dərslər başlanıb. Uşaqlar çox uzaq və təhlükəli yolu keçərək Xırdalan qəsəbəsinə dərsə gedirdilər. İndi qismən də olsa məktəb məsələsi həll olunub. Ancaq müasir qaydada deyil. Misir Mərdanov bir az insafa gəlib yardım etsə, qaydasına düşər. Həm kənddəki işsiz müəllimlər işlə təmin olunar, həm də uşaqlar evlərinə yaxın yerdə təhsil alar.

Tahir müəllim marağını saxlaya bilməyib nürani zəhmətsever qocaya sualını verir.

-Əmirxan əmi, öz həyat yolunuzdan da bir az danışın.

-A bala, nə yaşım var ki, nə də danışım. Anadan olduğum il 1916-cı ildir. 88 yaşım var. 1941-ci ildən Hitlerin müharibəsinə gəldim. Berlinə qədər gedə bildim. 1945-ci ildə kəndə qayıtdım. Uzun müddət təsərrüfat briqadiri işləmişəm. 1 orden, 18 medalım var. 3 oğul, 4 qız atasıyam. 55 nəvə-nəticəm, bir də mənə seven xalqım var.

-Mən özüm şahidiyəm ki, 101-i havasında oynayırsan el şənliklərində. Onun sirri nədir?

-Bütün toylarda birinci təbrik üçün sözü mənə verirlər, mən də gəncəri təbrik edirəm və 101-i havasında oynayıram və deyirəm ki, Babayev 101 il yaşamaqlıdır.

-Arzu və təkliflərin nədir? Gəncərə nəsihətin?

-Əlaqədar təşkilatlardan qəzetiniz vasitəsi ilə xahiş edərdim ki, kəndimizin adını yaşatmaq üçün yeni qəsəbəyə Çınaqlı adını versinlər. Məni qoca vaxtında ziyarət etdiyinizə görə sizə təşəkkür edirəm.

Babayev bizimlə söhbətini tamamlayıb kəndi gəzdirdi, yeni məktəblə tanış etdi, gördüyü işləri əyani olaraq göstərdi. Sonda bizdən xahiş etdi ki, onu təzə quraşdırdığı transformatorun yanında düşürək. Havanın çox soyuq olmasına baxmayaraq 88 yaşlı qayğıkeş insan təşkil etdiyi transformatorun quraşdırıldığı yere getdi.

XVI ƏSR KÜRD ƏMİRLİKLƏRİ

qələmə alınır.

XVI əsr qədərki Kürdüstanın sülaləlik prinsipinə əsaslanan şanlı kürd emirlikləri təşkil edirdi. Bu emirliklərin bəziləri hətta öz pullarını belə buraxırdılar. Onların hökmdarlarının adları namaz vaxtında yad edilirdi. Buna Ərdəlan, Həkəri, İmagiyə, Cıziri, Soran, Baban və Həsənkef emirliklərinin hökmdarlarını misal gətirmək olar.

Ərdəlan emirliyi - İran ölkəsinin qərbində yerləşmiş şimaldan Azərbaycanla, cənubdan isə Luristanla həmsərhəddir. Paytaxtı Sənəndəc şəhəridir. Ərdəlanlar sülaləsi tərəfindən idarə olunan bu emirlik böyük əraziyə malik olub. Bu əraziyə Zalm, Taqsu, Xəvər, Siman, Qulambər, Mərvan, Tanurl, Mşəkəs, Sarucik, Qaradağ, Şəhrbazar, Alan kimi mahallar daxil olub.

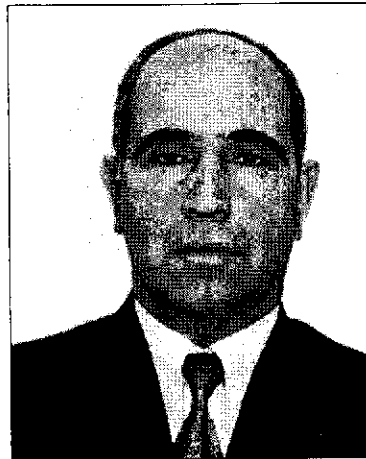
Cıziri emirliyi - Cıziri emirliyinin adı həmin emirliyin paytaxtının adı ilə bağlıdır. Bu şəhər Türkiyənin şərqində Diyarbəkr şəhərinin 170 km məsafəsində yerləşir. Bu emirliyə Cıziri, Qurqil, Arur, Piruz, Batan, Tanza, Finik, Tur, Haytan, Şah, Niş Atıl, Ərəmsat, Kəvər və Dih kimi 14 böyük mahallar daxil idi.

Həkəri emirliyi - Həkəri emirliyi Türkiyənin şərqində yerləşmiş,

şərqdən İran ilə, cənubdan isə İraq ilə qonşu olub. Bu ərazi çətin keçilən dağlardan ibarətdir. Baş qərar-gah Şəmdin mahalının Bəy qalasında yerləşib. Molla Mahmud Bəyazidin yazdığına görə "Həkəri hökmdarlarının nəsiləri Kürdüstanda olan tayfalarından üç ən qədimi və tanınmışları olmuşdular. Bu emirlik o dərəcədə böyük və güclü olub ki, digər dövlətlər cüret edib onlara hücum etməzdilər".

İmadiyə emirliyi - İmadiyə emirliyi Həkəri emirliyinin cənubunda yerləşib dağlıq ərazini əhatə edib. Bu əraziyə İraqda Mosul şəhərinin şimalında yerləşən Duxuk mahalı, Zab və Qomal çaylarının əhatəsində yerləşən Akra, Zəvar mahalları daxil idilər. Emirliyə Bahdınan sülaləsi başçılıq etmişdir.

Həsənkef emirliyi - Emirliyin adı Mesopotamiyada yerləşən ən böyük Həsənkef şəhərinin adı ilə bağlıdır. Emirliyə Bitlis mahalının cənubi-qərbində yerləşən Siirt, Bitlisin qərbində yerləşən Arzan mahalları və Diyarbəkrə yaxın Bəşiri əyaləti daxil olublar. Yerli kürd sülalələrindən olan maliklər emirliyi XIV əsrdən idarə etməyə başlamışdılar. Maliklərdən olan Xəlil bəyin hökmdarlığı dövründə emirlik XVI əsrin əvvəllərində tam müstə-

Qələmə aldı: Kərəm Oruc

qil şəraitdə hökm sürmüşdür.

Soran emirliyi - Soran sülaləsi tərəfindən idarə olunan bu emirlik Ərbil vilayətinin ərazisində şimali İraqda mövcud olub. Müasir Ş.X.Bidlisi özünün şah əsəri olan "Şərəfnamə" əsərində yazır: "Soran hökmdarı o dərəcədə güclü idi ki, bütün ətrafda olan böyük və kiçik emirliklər ondan qorxardılar və təzim edərdilər".

Baban emirliyi - Baban emirliyi Baban sülaləsi tərəfindən idarə olunub. Ərazisi şimali İraqın Süleymani vilayətinin tam ərazisini və Ərbil vilayətinin bir hissəsini əhatə edib. Mərkəzi şəhəri Şərba-

jar olmuşdur. Baban emirliyinin hökmdarı qüdrətli hökmdar olmaqla bərabər çoxlu ərazilər ələ keçirmişdir. Onlar Zarza, Soran emirliklərindən Larcan, Sivi, İran şahından isə Soldur torpaqlarını qoparıb öz ərazilərinə qatmışlar.

Yuxarıda adlarını çəkdiyimiz emirliklərdən başqa Kürdüstan ərazisinə çoxlu bölgələr də daxil olmuşdur. Bunlardan Bidlis, Xizan, Asbayurd, Moks, Şirvan, Sasun, Gəndj, Arçış, Adiləevaz, Palo, Qərmik, Çemişgərək, Kulb, Batman, Darzini, Atak, Tercil, Kilis, Xoşab, Asut, Urmiyə, Deryas, Dul, Axtac, Əl-Teymur, Soldur, Palanqan, Dartanq, Mahidaş və s. kimi bölgələri göstərmək olar.

Bu bölgələrdən də bəziləri XV əsrin axırları və XVI əsrin əvvəllərində özlərini müstəqil dövlət kimi aparmışlar.

Böyük əraziyə malik olan Kürdüstan torpaqlarında olan emirliklərin başçılarından mənafeləri və sülalələr arasında gedən çarpışmalar vahid, müstəqil böyük Kürdüstan şəklində birləşməyə imkan verməmişdir. Ona görə də, bəzi emirliklərin müxtəlif dövrlərdə müstəqil dövlət kimi hökm sürmələrinə baxmayaraq, XIX əsrin ortalarında bu emirliklər süqut etdilər.

Ərəb istilasından sonra kürd xalqının tarixini əsasən üç böyük hissəyə bölmək olar. Birinci dövr VI-XI əsrləri əhatə edir. Bu dövr ərəb, monqol hücumları və müstəqil kürd emirliklərinin yaranması dövrünə təsadüf edir.

XVI, XVII, XVIII və XIX əsrin ortaları ikinci dövrü - güclü Osmanlı Türk və İran imperiyalarının yaranması və Kürdüstanın parçalanması dövrüdür. Türk və İran hökmdarlarının mərkəzləşdirilmiş siyasətlərinə baxmayaraq, Türkiyədə Botan, Həkəri, Bəhdinən, Soran, Baban, İranda isə Ərdəlan kimi müstəqil veyarımüstəqil kürd emirlikləri, knyazlıqları mövcud olmuşdur. XIX əsrin ortalarından bu günə kimi isə üçüncü dövr başlayır.

Kürd emirlikləri Türkiyədə 1837-1852-ci illərdə, İranda isə 1860-cı ildə ləğv olundular. Kürd emirliklərinin ləğvindən sonra kürd xalqının özünüdərk etməsinin yeni forması başlayıb. Bu özünü bu günə kimi davam edən milli-azadlıq hərəkatı ilə səciyyələndirir.

Kürd xalqının yuxarıda göstərilən tarixi bölgüsündən və XVI əsr kürd emirliklərinin müstəqil dövlət kimi mövcud olmaları göstərir ki, XVI əsr kürd tarixində ən parlaq dövr olmuşdur. Bu dövr bütün cəhətlərdən kürd xalqının gələcək tələyinin həllində dönüş dövrü kimi

Poeziyada qadın gözəlliyinin tərənnümünə əsrlərlə geniş yer verilmiş, qadın gözəlliyi bütün gözəlliklərin fəvqündə dayanmışdır. Aşiq sevgilisinin gözəllik təcəssümünü gözəlində, al yanağında, büllur buxağında, inci kimi dişlərində, nazəndə yerləşində, incə gülüşündə, həmahəng, ağıllı danışığında dünya gözəlliklərinin zirvəsini, tacını görür. Aşiq insanın, xüsusən qadının bütün xarici gözəlliyini yüksəkliyə ucaldanda belə heç vaxt xarici gözəllik əsiri olaraq qalmır. Əslində insan varlığının mənəvi aləmini düşünməyə, onun ucaltığını anlamağa sövq edir.

POEZİYADA QADIN GÖZƏLLİYİ

Nəriman ƏYYUB

Belin nazik, qəddin uca, üzün gül, Mələhəti sən cananda görmüşəm. Nə Gülüstən-Rəmdə, nə Şahpəridə, Nə mələkdə, nə insanda görmüşəm.

Dilqəm təbiət gözəlliyini insan gözəlliyi ilə bağlı düşünür. Təbiətlə yarışda insana - qadına üstünlük verir.

Az billirsən camalının qədrini, Görsə mət eyləyər ayın bədrini. Necə deyim o zülfərin ətrini, Nə sümbüldə, nə reyhandə görmüşəm.

Sənətkar aşiqin niyyəti onu dinləyənlərə, oxuyanlara sevinc paylamaqdır. Ona görə də insanın sevincini gözden oxumaq istəyən aşiq gözəlləmələrində gözün tərənnümünə həmişə üstün-

lük verir.

Aşiq gözü zərif çiçəklərə oxşardır. Göz zərif gözəllik obyektini kimi qiymətləndirilir. Qurbanı gözü təbiətin incə və ətirli çiçəyi olan nərgizə bənzədir.

Gözlerin nərgizli, hüsnün Məhtəban, Açılıb gül, süsən, sünbül, ərcivan. Zambağı yasəmən, bərgi-İreyhan, Fəslə bahar gülüstənim, xoş gəldin.

Xəstə Qasım qadın gözəlliyindən danışarkən gözün ecəzkar gücünə, bu gözəllik ünsürünün qeyri-adi təsirinə diqqətli cəlb edir.

Aşiq olub bir söz desən özündən, Adam bada gedər ala gözündən. Danışanda şəkər damar gözündən, Qaymaq dodaqları sənəm, bəri gəl.

Aşiq Ələsgərə görə göz, gözəllik aləmində elə bir incidir ki, ona qiymət qoymaq mümkün deyil.

Gözəllər sultanı ay Səlbə xanım, Sallanışın bir mahala əvəzdi. Gözlərinə qiymət qoya bilmirəm, Qaşın min tükənlik mala əvəzdi.

Müxtəlif aşiq şerlərində insanın xarici gözəlliyinə, bu gözəlliyin real təsvirinə aid çoxlu misallar vardır. Ələsgərin qoşmalarında oxuyuruq.

Xoş saatda xoş gəlibdir cahana, Yoxdur gözəlliyə qüsür, bəhanə. Qənd əzillib dilə, dişə, dəhanə, Qaymaq dodaqlara bal ələnibdir.

Ələsgərin ustası Aşiq Ali isə gözəli belə tərənnüm edir.

Bizim elin gözəlinin, Camalından doymaq olmur. Boy, buxunu can alandı, Ləbləri tək qaymaq olmur.

Aşiq poeziyasında qadının zahiri gözəlliyindən danışarkən yaraşlıqlı, zərif zövqlü, deyim məsələsinə də, bədənindəki incəliyə, qəşəngliyə də fikir verilir. Burada qəşəng geyim gözəlliyin bir ünsürü olmaqla yanaşı lirik surətini

zəngin, incə zövqə malik olduğu ətraf aləmin gözəllikləri ilə qadın gözəlliyinin ahəngdarlığı əks etdirilir.

Aşiq Qurbanidə oxuyuruq. O zəhrli-zülfəri köksündə çəpər, Zərzərab üstündən, atlazı çərkəz. Yaxası müressə, çatısı gülgeç, Çapqatının ucu sürmələndir.

Qadının zahiri gözəlliyi aşiq sənətkarın gözəllik idealını təcəssüm etdirən vasitəyə çevrilir.

Xəstə Qasım deyər: hənək hənəkdir, Ağ üzündə qoşa xallar bənəkdir. Ətlaz nimtənəli, ipək köynəkdir, Üsb-başı türmə şalı Sənəm, gəl.

Beli aşiq poeziyasında qadın gözəlliyinə çox geniş yer verilir. Söylədiyimiz gözəlliklər sanki keçmişdə qalmışdır. İndiki gözəlliyi xoşagəlməz, ürkəbulandırıcı, qəlbəğridən formalarda görürük. Nədənə hamı gözünü yummur, bu süni boyanmış "gözəlliyi" görmür. Ağsaqqallar, ağbırçəklər ağzına su alaraq dinmir. Xoşagəlməz üzdenirəq modalar baş alıb gedir. İsmət tapdalanır, həya ayaqlar altına atılır. Necə ki, müasir şair dedi ki:

BELƏ OLMAZ, AY ATALAR-ANALAR

Niyə sözü keçmir bu ataların? Qızı uryan gəzir, dolanır harın.

Göbəyini göstərir, çıpaqdır qarın, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Gəlin ərə gedir uryan, ay aman?! Toyda bədən çıpaq, sürünür tuman. Qışda xəstələnir, olammas güman, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Dinmədiniz, yarıq tuman geyəndə, Dinmədiniz, qaşı qırıxıb əyəndə. Dinmədiniz, nalayiq söz deyəndə, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Küçələrdə geyir gecə paltar, Bədəni çıpaqdır yarıdan-yarı. Dar şalvar göstərir abın-arı, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Dinməsəniz pozulacaq məmləkət, Qalacaqdır bizlərə ağır töhmət. Dinənlər azalıb nədənə fəqət, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Hardan gəldi xoşagəlməz modalar? Bəyəndilər başadüşməz gədalər. Nəriman Əyyub haqq söylədi sədalər, Belə olmaz, ay atalar-analar! Dinin, nə qədər ki, azca abır var!

Məlum olduğu kimi, 2004-cü il meymun ilidir. Çinlilər bu ilə xol deyirlər. Şərqi aləmində meymun tərəqqi simvolu kimi qəbul edilir.

Bu ildə doğulanlar işlərinin ram getmələrini xoşlayırlar, sərtliyi sevmirlər, hər şeyi bilmək istəyirlər. Meymunlar ağıllıdır, axtarıbda olmağı sevir və özəlliklərinə xüsusiyyətlərə malikdirlər. Heç vaxt qazandıqları uğurla kifayətlənmirlər. Təbiətdə meymunların 200-ə qədər növü var. Ölçüləri balaca siçandan tutmuş 2 metrə qədər nəhəng olurlar. Bunların bir hissəsi bitkilərlə, digər hissəsi həşəratlarla qidalanır, həətə öz nümayəndələrini yeyənlər də var. Yaşayış yerləri subtropik Afrika, Asiya və Amerika qitələridir.

artıq səsə malikdirlər. Yeganə meymundur ki, ağlaya və ya gülə bilər. Onların qida mənbəyi bitkidir.

Yeni dünyanın - Amerikanın kəşfindən sonra insanlar yerli meymunlardan öz məqsədləri üçün vəhşicəsinə istifadə etmişlər. Bu vəhşiliklərə baxmayaraq elə insanlar var idi ki, oranın flora və faunası ilə məşğul olmuşlar, həqiqətən buranın təbiəti avropalıları valeh etmişdir.

ile tanınır. Bu tip meymunların çox qəribə xüsusiyyətləri var. Ana meymun balanı dünyaya gətirdikdən sonra ata meymun onu qəbul edir. Bala atanın tükələrindən bərk-bərk tutmaqla və quyuqları vasitəsilə atadan yapışır. Ata balanı 4 aya qədər saxlayır. Anaya balanı yalnız əmizdirmək üçün verir. Sonradan bala sərbəst həyata qədəm qoyur. Hal-hazırda bu cür miniatür meymunların kökü kəsilmək

Meymunlar həmişə insanları maraqlandırmış və onları ovlamışlar. Onları sirkərdə, heyvanxanalarda və evlərdə saxlayırdılar.

Bir çox yerlərdə yerli əhali - aborjənlər həətə meymun ətindən bu günə kimi öz mətbəxlərində istifadə edirlər. Buna görə deyirlər - ən vəhşi heyvan insandır.

Meymun fizioloji cəhətdən insana ən yaxın olan heyvan olduğundan onların üzərində son zamanlar çoxlu təbabət təcrübələri aparılır. Qanın və hüceyrələrin oxşarlığı insanla o qədər yaxındır ki, onların orqanlarından insanlar üçün istifadə olunur.

Qədim dövrlərə aid olan meymunlara makaki, martişki, paviani, insanabənzer - qorilla, şimpanze, oranqutan və s. kimi meymunları misal göstərmək olar.

Makakilər 12 növə malik olub Pakistan, Yaponiya, Tibetdən Şri-Lankaya qədər, həmçinin Filippində və Malay arxipelağında yaşayırlar. Əsasən qayaların yarıqlarında və ağacların üstündə yaşayırlar. Bəzən şiltaqlıq edib düyü, qarğıdalı, şəkər qamışı plantasiyalarına hücum edirlər. Bu heyvanlar BTMİ (Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə İttifaqı) Qırmızı kitabına düşüblər.

Pavianlar geniş nəslə malikdirlər. Ən geniş yayılanı pavian-qamadriyədir. Bunlar

2004-cü il - Meymun ili

əsasən Etiopiyada, Somali-də, Sudanda, Ərəbistan yarımadasının cənub-qərbində, həətə Nil çayının sahillərində yaşayırlar. Qədim Misirdə onları günəş allahı RA-ya bərabər tutarmışlar. Ölənlərin dərisini mumiyələşdirib ibadətqahlarda saxlayarmışlar. İnsanabənzer meymunların genləri insan genləri ilə 90% üst-üstə düşür. Oranqutan sözünün mənası Malayca "meşə insanı" deməkdir. Bunlar çox təsadüfi heyvandırlar. Yer kürəsində onlara Sumatra adalarında və Kalimantana-da rast gəlmək olar. Kalimantan oranqutanının çəkisi 250 kq-a çatır. Onlar ağacların üstündə budaqlarda gecələmək üçün bir növ yuvalar düzəldirlər. Ağacların üstündə yatanda hökmən bir əl ilə, yixılmamaq üçün, ağacdən tuturlar.

Ana oranqutanın hamiləlik dövrü 275 gün çəkir. Dünyaya bir baladan çox gətirmirlər. Balanın çəkisi 1200-1600 qram olur. Balanı 3 il əmizdikdən sonra sərbəst həyata buraxırlar.

Ekvatorial Avrikada adi və cırdan şimpanzələr yaşayırlar. Onlar həm yerdə, həm də ağacdə həyat sürürlər, çox bərk qaçırlar. Şimpanzələrin dili çox "zəngindir". 30-dan

rı meymunlar çox yayılmışdır. Onlar demək olar ki, ağaclar-dan düşmürlər və ancaq həşəratlarla, meyvələrlə qidalanırlar. Bu meymunlar 12 il ömür sürürlər.

Amerikanın cənubunda yaşayan oduncaq meymunlardan ən böyüyü "rozalı" adı

üzredir. Ona görə də onların hamısı Qırmızı kitabə düşüblər.

Amerikanın Braziliya, Peru, Boliviya, Paraqway, Ekvador və Venesuela ölkələrində "titi" adlı meymunlar yaşayırlar. Onlar həm gündüz, həm də qaranlıqda hərəkətdə olurlar. Bu ərazilərdə eyni zamanda "saki" adlanan meymunlar da yaşayırlar. Onlar nəinki bitkilərlə, eyni zamanda siçanlarla və balaca quşlarla qidalanırlar.

Amerika meymunlarının ən böyüyü nəriləyən meymunlardır. Onların ölçüləri itin ölçüləri qədər olur. Onların nəriləsi yaquarın nəriləsinə oxşayır. Ona görə onlar nəriləyəndə səyahətçilər dərk edə bilmirmişlər ki, bu nəriləti kime məxsusdur.

Meymunlar haqqında tam təfsilatı ilə bir məqalədə yazmaq çətinidir. Bir şeyi qeyd etmək lazımdır ki, bir çox meymunların kökü kəsilmək üzredir. Buna səbəb insanların özləridir. Elə insanların özləri də bunları Qırmızı Kitabə salıblar. Qırmızı Kitabə salıblar ki, kökləri kəsilməsin, çünki onlar bizlərə ən çox oxşayan heyvanlardır və bizə lazımdırlar.

Kerem ORUC

TƏBRİK EDİRİK!

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyyəti Kürd oğlu Mahiri 57 yaşda tamam olması ilə əlaqədar təbrik edir, ona həyatda ən şirin nemət olan cansağlığı, uzun ömür və ailə xoşbəxtliyi arzulayır.

Qordı düyünü nədir?

Qordı düyünü - qədim yunan əfsanəsinə görə, Frakiya hökmdarı Qordinin arabanın boyunduruğunun dişlərinə bağladığı dolaşqı düyündür. Düyünü heç kəs aç bilmirdi. Qeybdən gələn xəbərgörə Qordı düyünü açan şəxs guya bütün dünyaya hakim olacaqdı. Rəvayətə görə, Makedoniyalı İsgəndər Qordion şəhərinə gələrək (e.ə. 334-cü ildə) Qordı düyünü qılıncla kəsmişdi. Mürəkkəb və dolaşqı məsələ barədə tez və cəsarətli qərar qəbul etmək mənasında işlədilmiş "Qordı düyünü kəsmək" ifadəsi bununla bağlıdır.

ASE. III cild, səh. 207

Zümrüd RƏHİMOVA,
Z.M. Bünyadov adına Şərqsünaslıq
İnstitutunun aparıcı elmi işçisi

Allah rəhmət eləsin!

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyyəti Vedibasər mahalının Xalisa kəndindən olan **Əliyev Əli Musa oğlunun** vəfatından kədərli olduğunu bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyyəti Vedibasər mahalının Xalisa kəndindən olan **İsgəndərov Füzuli Əli oğlunun** vaxtsız vəfatından kədərli olduğunu bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyyəti Vedibasər mahalının Xalisa kəndindən olan **Bayramov Süleymanın** vəfatından kədərli olduğunu bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyyəti həmyerliləri Məmmədov Tağı, Həsənov Mahir, Ağayev Ağamir, Şükürov Murad, Şirinov Təvəkkül və Eldara ataları **Şirinov Əbdürrəhimin** vəfatından kədərli olduğunu bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Mala Xwedê ava - Barzanî û Talebanî bûn yek

Cirgîreyên Partiya Demokrat ya Kurdistanê û Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê bi serokatiya Mesûd Barzanî û Celal Talebanî îro li Dukanê kom bûn û mînaqeseya helwêsta kurdan ya federalîzmê û Kerkûkê kirin. Piştî civîna herdu alîyan Mesûd Barzanî got spas ji Xwedê re ko herdu partîyan di meseleya federalîzmê de heman helwêst heye û ti cîdayî di vebabetê de nînin.

Celal Talebanî jî got herdu partîyan li hev kirin ko xeta kurdan ya federalîzma neteweyî û cografî li ser bîngehê biryara Parlamentoya Kurdistanê biparêzin.

Bi vebêrîna helwêsta wekhev û yekgirtî PDK û YNK bi hev re dê lêbixebitin ko

federalîzma ew dixwazin li ereban bidin qebûl kirin û li wan bidin fêm kirin ko ew mafê kurdan e û divêt ereb jê re rêzê bigirin.

Ereb jî wekî prensîp digel federalîzmê ne lê belê ew terefîdarê federalîzma li ser bîngehê wîlayetî (muhafeze) in û naxwazin ko kurd û Kurdistan wekî welatekê hempayê Iraqê bête hesibandin. Di nêvbera kurdan bi xwe de jî hemfikiriyeka temam nebû û tîrsa kurdan ew bû ko YNK û PDK li hev nekin û kurd bi ser nekevin.

Piştî civîna îro kurd bi pozîsyonê xurtir dê daxwaza xwe ya federalîzmê bidin pêş û li hemberî ereban neyegirtî dê bikarin pirtir di meydana siyasê de bibin xudangotin.

Colin Powell

Ajansa nûçeyan ya amerîkî AP-ê vebêrîna Colin Powellî wekî piştigiriya wî ji bo daxwaza kurdan ya federalîzmê rave dike û dibêje desthilata amerîkî û brîtanî soz daye kurdan ko ew başûrê Kurdistanê idare bikin.

Serokkomarê Sûriyeyê Beşar Esed bo serdanekê çûye Tirkîyeyê û digel serokkomarê Tirkîyeyê Ahmet Necdet Sezerî nerazîbûna xwe ya li

Powell: Kurd dixwazin nasnameya xwe bi cografîyê ve girê bidin

Wezîrê derve yê Emerîkayê jî tevî mînaqeseya daxwaza kurdan ya federalîzmê bû û got aşkera ye ko kurd dixwazin nasnameya xwe ya dîrokî bi cografîyê ve girê bidin, lê belê Colin Powellî got, divêt ew di çarçeweya Iraqê de be û Iraqî bi xwe dê biryarê bidin ka awayê têkiliya wan bi hev re dê çawa be. (Wêne:

hemberî dewleteka kurdî li başûrê Kurdistanê diyar kir.

Tirkîye, Iran û Sûriye jî avabûna dewleteka kurdî ditirsîn û wisa dihesibînin ko kurd dê daxwaza berfirehkirina desthilata xwe ya siyasî bikin û Kurdistaneka mezin ya yekgirtî ava bikin.

Ove Bring semînerekê li ser rewşa hiqûqî ya Kurdistanê dide

Profesorê hiqûqa nêvneteweyî Ove Bring dê roja pêncşemê, 5-ê sibatê, li ABF-a Stockholmê semînerekê li ser rewşa hiqûqî ya Kurdistanê û Iraqê bide û behsa bîr û boçûnên xwe li ser çareyekê herî adil ya hiqûqî bike. Ove Bring profesorekê swêdî ye û berî demêkê çûbû Kurdistanê û digel serokwezîrê Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û gelek kesên di mînaqeseya rewşa hiqûqî ya Kurdistanê û Iraqê kiribû.

Nûnerayetiya Hikûmeta Kurdistanê ya Bakurê Ewropayê semînerê amade dike û cih û adresa

semînerê jî li jêrê ye:

Tarîx: 5/2 2004, pêncşem
Seet: 17.30

Cih: Katasalen, ABF huset,
Sveavagen 41, T-bana: Hotorget

* * *

Semînerekê di li ser federalîzmê Roja yekşemê (1/2 2004) Taha Berwarî, nûnerê Hikûmeta Kurdistanê û hiqûqnasê ereb Munzur El-Fedlî dê semînerekê li ser paşeroja Iraqê û federalîzmê bidin. Cihê semînerê li jêrê ye:

Tarîx: 1/2 2004
Seet: 15.00-18.00
Cih: Tensta Traff

Nêçîrvan Barzanî:

Em dê eskerên tirkan bi zorê derxin

Serokwezîrê Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî îro jî ajansa nûçeyan ya amerîkî AP-ê re got ko kurd dê hêzên eskerî yên tirkan bi zorê ji Kurdistanê derxin. Gulana sala borî Parlamentoya Kurdistanê biryara derxistina eskerê tirk da û jî Tirkîyeyê xwest ko hêza xwe ya eskerî PMF-ê ji Kurdistanê derxe. Her piştî biryara Parlamentoya Kurdistanê kurdan nameyek ji Enqere, Washington û Londonê re rêkir û jî wan xwest ko eskerên tirk ji Kurdistanê

derxin. (Wêne: Nêçîrvan Barzanî)

Tirkan heta niho xwe li biryara Parlamentoya Kurdistanê ker kirine û naxwazin eskerên xwe derxin. PMF (Peace Monitoring Force - Hêza çavdêriya Aştiyê) di dema şerê Partî û Yekîtiyê de hatibû Kurdistanê û piştî sala 1996-1997-ê ti karê wê nemaye û tenê piştigiriya Irak Turkmen Cephesê dike.

Nêçîrvan Barzanî dibêje heger ko Tirkîye xwe-bi-xwe eskerê xwe dernexe li ber kurdan gelek rêyên

derxistina wan hene û yek jî ew e ko hikûmeta Kurdistanê biroyên PMF-ê bigire û wan bi zorê derxe.

Ji bilî hêzên PMF-ê li Bamernê, Kanîmasî û Bêgovayê li nêzîkî tixûbê bakur û başûrê Kurdistanê jî hinek hêzên eskerî yên Tirkîyeyê hene. Biryara Parlamentoya Kurdistanê jî bo hêzên PMF-ê yên li Hewlêrê bû û ne diyar e ka kurd dê kengê jî Tirkîyeyê bixwazin ko ew eskerê xwe yê li deverên ser tixûbî jî derxe

Berhem Salih: Kerkûk Kurdistane

bike. Berhem Salih dema ko li balafîrxaneyê Esenbogayê daket rûbirûyê pîrsên roj-namevanan bû û got ew li vebêrîna derê ye da mînaqeseyê li ser pêşketinê li "herêma Kurdistanê" bike. (Wêne: Berhem Salih)

Di heman demê de Berhem Salihî got ew fêm nake çima Tirkîye hewqasê mînaqeseyê li ser nasnameya Kerkûkê dike ji ber "Kerkûk

Kurdistan e û hertim jî aliye cografîk û dîrokî ve jî wekî bajarekê Kurdistanê tete hesibandin".

Diyar e ko Berhem Salih bi zîmanekê vekirî dê kurdistaniyeta Kerkûkê û kurdistaniyeta Kurdistanê bi xwe jî digel berpîrsên dewleta Tirkîyeyê baxive û jî wan bixwaze ko xwe fêrî realîteya Kurdistanê bikin.

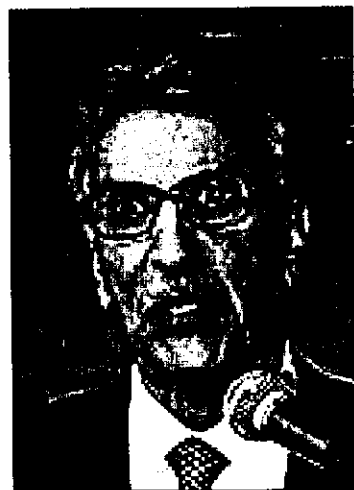
Samî Ebdurehman:

Em dê mizgîniya yekkirina herdu hikûmetan bidin

Cihgirê serokwezîrê Kurdistanê Samî Ebdurehmanî duhî got ko ew dê di demêkê pir nêzîk de mizgîniya yekkirina herdu hikûmetên Kurdistanê bidin xelkê kurd û got jî bo yekkirina herdu hikûmetan jî ti problemên zêde nemane. Herdu serokwezîr Nêçîrvan Barzanî û Berhem Salih duhî digel heyetên herdu hikûmetan û partîyan civîyan û teferûatên yekkirina herdu hikûmetan mînaqesê kirin. (Wêne: Samî Ebdurehman)

Piştî civînê Samî Ebdurehmanî got danûstandinên wan li ser bîngehê hevdufêmkirinê bi rê ve diçin û ew ti astengan di rîya yekkirina herdu hikûmetan de nabîne.

Daxwaza kurdan ya federalîzmeka cografî û siyasî kurdan mecbûr dike ko herdu hikûmetên xwe bikin yek da bikarin li hemberî ereban û dewletên derve jî baştir daxwazên xwe biparêzin. Heger kurd herdu hikûmetan nekin yek dê zehmet be ko

daxwaza cografîya û deshîlateka kurdî ya yekgirtî bikin.

Di civînê bîrî de herdu heyetê dê şîklê dawiyê bidin kabîneya wezîran ya yekgirtî û hê jî niho ve hinek wezîrên ser bi PDK-ê ve dest jî karê xwe berdane ji ber wezîrên ser bi YNK-ê ve dê bikevin cihên wan.

bir zamanda hər yana yayılır, düşməni lərzəyə salır. Vəzir kimi bir igidi tez aradan götürmək üçün düşməni hər vasitəyə əl atır, onun başına külli miqdarda qiymət qoyur.

1992-ci il sentyabrın 1-də Cildiran döyüşlərində Vəzir ağır yaralanır. Hərbi qospitalda o, özünü divarlar arasında qəfəsə düşmüş kimi hiss edir, qəhrəman hələ yaraları sağalmamış yenidən döyüşə atılır. Vəzirin bu hərəkəti döyüşçülər arasında böyük ruh

Qəhrəman kürd oğlu Vəzir

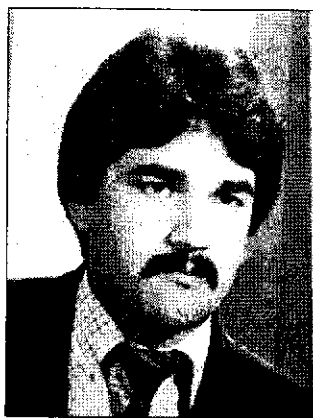
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Vəzir Surxay oğlu Orucovun babası. Laçın bölgəsindən köçüb Tərtər rayonunun Xoruzlu kəndində məskunlaşıb. Onun nəvəsi Vəzir 1956-cı ilin dekabr ayının 21-də Tərtərin Xoruzlu kəndində anadan olub. Vəzir 1977-80-ci illərdə Bakı Yüngül Sənaye texnikumunu bitirmiş və Arxangelskiy vilayətinin Belkova şəhərində yol mühəndisi işləmişdir. Xocalı faciəsindən sonra vətənə qayıdaraq erməni quldurlarına qarşı mübarizəyə qoşulmuşdur. Onun qorxmazlığı, mətinliyi, cəsurluğu tez

yüksəkliyi yaradır. Ağdərə bölgəsi bir-birinin ardınca yüksəkliklər, kəndlər erməni quldurlarından azad edilir. Düşmənin yüzrlərlə canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilir.

1993-cü il fevral ayının 22-də Vəzirin ömrünün sonuncu günü oldu. Vəzir Qlobus adlanan yüksəklikdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ümumiyyətlə, deyə bilərəm ki, Sultan bəyin qoyub getdiyi qeyrat yolunu davam etdirən nəvələrindən biri idi Vəzir.

Nuşiravan Küskün.

Barî Teyfuri

Rewşenbîrê hêja

Ey rewşenbîrê hêja, gel hîvî darê teye,
Doza kurdan tu bêje, gilyê ewlîn yê teye.

Bin bandorên neyaran, hêzên kurdan man xizan,
Bi ramanen raste kur, şîyar bike tu kurdan.

Her gav tuyî deyandarî ber gelê xwe tim bizan,
Mafê millet pêpeze, tu deng bike li cihan.

Wêran bune warê me neyar xayê wan axan,
Şerme ku bindest maye welatê te xwendevan.

Şîretê Ahmed Xanî bîra xweda xayike,
Ew Jîna Mem u Zînê îro welat kutake.

Cavê gelê girtiye bibe cira vêkeve,
Dengê kurdan billindke tim şîyar u serxweve.

Miletê bê xwendevan timê kore tu bizan,
Bi ramanên raste kur bibe minak boy kurdan.

Kurd cîyada şer dîkin yê axa gel azadkin,
Tu êrîş ser neyarke bi mercê xwe bi rengin.

Bibe xêrxasê millet ey rewşenbîrê hêja,
Li gerdun tu rexîzke millet firoş u çêşa.

Qadir Modi

TU KES ŞERA NEBÎNE

Şerê neheq û bê xêr,
Dû-dermanê jer bê kêr,
Zor atoma xezebî,
Qirke benda ça zevî,
Nebe tu sal, zamana,
Şerê steyrkê esmana,
Şîn, şepûka şer tîne,
Tu kes şera nebîne.

Rojê xela, şîn-girîn,
Dil kiribûn kûl-birîn,
Zarên tezî û bê bav,
Xwîna wana bûbûn av,
Zare-zara biçûkan,
Şev-ro, şîna dayikan,
Şîn-şepûkan şer tîne,
Tu kes şera nebîne.

Xofa şer pîrr girane,
Gelra belâ zor tîne,
Şer û dewê bê mecal,
Kêm kin, redkin sal bi sal,
Eve nêta bendê xêr,
Kes nebîze dengê şer,
Şîn-şepûka şer tîne,
Tu kes şera nebîne...

Erebên ji Sedam Hisênî xerabtir

Sedam Hisênî diktatorê berê yê Iraqê çû lê belê desthilatdarên nû yên Iraqê wisa diyar e ko dê ji bo kurdan ne gelekê ji Sedam Hisênî çêtir bin. Dethilatarên nû yên Iraqê, çi şîî û çi sînî, hemî jî bi hev re li dijî wê federalîzmê ne ko kurd dixwazin. Şîyan ji aliyê xwe ve zor dane hilbijartinên giştî û dixwazin bi serê xwe desthilata Iraqê hemiyê bixin destên xwe de û mînaqeseya federalîzmê ji bihêlin bo demekê nediyar.

Serokê Partiya Demokrat ya Kurdistanê Mesûd Barzanî di hevpeyvînega digel rojnameya brîtanî Independentê de dibêje ew mafên ko ereb ji kurdan re rewşa dibînin ne ji otonomiya 1974-ê ya dema Sedam Hisênî çêtir e û herwiha ew nerazîbûna xwe ya li dijî hemî soz û ehden ereban yê berî roxandina desthilata Sedam Hisênî dike û dibêje berê wan federalîzm qebûl

dikir û niho fikra xwe guhertine.

Kurd dixwazin ko Iraqa paşerojê ji du dewletên wekhev ên federal, Kurdistan û Iraq, pêk bêt û herwiha kurd dixwazin berî hilbijartinan ji niho ve ereb federalîzma cografî û siyasî qebûl bikin û ew di qanûna bingehî de bêt nivîsandin.

Heger ko kurd federalîzmeka ko Kerkûk jî tê de be li ereban û emerikiyan nedin qebûl kirin û desthilata hemî deverên başûrê Kurdistanê neixin destên xwe de hingê mirov dikare bipirse ka gelo çi faydeyê kurdan ji hevkarîya digel hêzên hevpeyman hebû. Ev 12 sal e ko kurd di pratîkê de serbixwe bûn û niho ew de desthilata parastinê, petrolê û wezareta derve bidin hikûmeta merkezî û Kerkûk jî ne diyar e ka dê bikeve ser Kurdistan federal yan no.

Serokê Partiya Demokrat ya Kurdistanê Mesûd Barzanî û sekretêrê giştî yê Yekîtiya Nîştimanî ya Kurdistanê Celal Talebanî duh li Selahedînê digel endamên Konseya Hikûmeta Iraqê kom bûn û mînaqeseya prosesa siyasî ya Iraqê û Kurdistanê kirin.

Pêr ji Mesûd Barzanî û Celal Talebanî her cardî li Selahedînê digel administratorê sivil yê desthilata miwceqet ya hêzên hevpeyman Paul Bremerî kom bûn mînaqeseya daxwazên kurdan yê federalîzmê û prosesa siyasî ya 18 mehên bîn kirin.

Îro ji kurd bi xwe careka di kom dibin û siyaseta Kurdistanê bi hev re

Qedera Iraqê û Kurdistanê li Selahedînê mînaqesê dibe

koordinê dîkin da bizanin ka dê kengê çi bikin û bi çi awayî danûstandinê digel Iraqê bikin.

Van demên dawiyê mînaqeseya prosesa siyasî germ bûye ji ber ko dema amadekirina versiyoneka kurd ya qanûna esasî nêzik dibe û heta taliya sibatê divêt diyar bibe ka desthilatê bi çi awayî li Kurdistanê û Iraqê bi rê ve biçê û ka xweseriyên Kurdistanê de bi çi awayî bin.

Kurd federalîzmeka cografî, siyasî û neteweyî dixwazin û ereb fed-

eralîzmeka îdarî ya wilayetan dixwazin. Israra Mesûd Barzanî ya li ser federalîzmeka cografî, siyasî û neteweyî wisa kir ko Selahedîn bû cihê mînaqeseya qedera hemî Iraqê û Kurdistanê û ji ber hindê jî endamên Konseya Hikûmeta Iraqê hatin Selahedînê û li wê derê digel kurdan kom bûn.

Mesûd Barzanî jî niho bi zîmanekê pozîtîv behsa van civînan ve dawiyê dike û dibêje ko ew li ser piraniya xalan li hev hatine.

Kurdan sê wilayet xelas kirin - Kerkûk û Mûsil ma

Selahedîn van rojan bûye meydana şerekê siyasî û neteweyî di nêvbera kurdan û ereban de û di nêvbera kurdan û emerikiyan de. Bazar û xirûcir li ser prosesa siyasî ya Iraq û Kurdistanê paşerojê ye û kurd qebûl nakin ko ji desthilata xwe ya niho kêmtir bi tiştekî razî bin. Kurd daxwaza berfirehkirina desthilata xwe ya siyasî û cografî dîkin û Emerika jî bêcare bûye.

Heger kurdan bi ya emerikiyan û Paul Bremerî bikira diviya wan dest ji daxwazên xwe yê neteweyî berdana û welatê xwe Kurdistan bikirina parçeyek ji Iraqê. Lê belê serokê Partiya Demokrat ya Kurdistanê Mesûd Barzanî di civînan digel Paul Bremerî de pir vekirî behsa daxwaza miletê kurd ya dewleteka kurdî ya serbixwe kir û got qet ne mimkin e ko kurd ji desthilata niho kêmtir qebûl bikin.

Lewra jî Paul Bremer û endamên ereb yê Konseya Hikûmeta Iraqê

bêcare man û qebûl kirin ko federalîzmeka cografî bo Kurdistanê di versiyona kurd ya qanûna esasî ya nû ya Iraqê de binivîsin ko heta taliya sibatê divêt amade be.

Lihevhatina niho li ser esasê deverên Kurdistanê yê berêrizgarkirî ye. Qedera Kerkûkê, Mûsilê, Xaneqînê û bajarên di yê nûrizgarkirî de bimîne bo sala 2005-ê heta ko qanûna esasî ya nû tete amade kirin.

Di vî şerê diplomatîk de kurd hem bi ser ketin û hem jî xusirîn.

Kurd bi ser ketin ji ber ko wan desthilata xwe ya li hersê wilayetên Kurdistanê (Hewlêr, Silêmanî û Dihok) garantî kir lê belê xusirîn ji ber ko armanca herî sereke ya kurdan di şerê rizgarkirina Iraqê û Kurdistanê de Kerkûk û deverên di yê Kurdistanê bû.

Wisa xuya ye ko statûya Kerkûkê û wan deverên di de bimîne bo sala 2005-ê yan 2006-ê û kurd de wekî van rojan cardî berxwedaneka siyasî ji bo wan bajarên Kurdistanê jî bikin. Ne dîr e ko Kerkûk bibe xudana statûyeka xweser û îdareyeka wê ya taybet hebe. Armanca kurdan ew e ko herçend statûyeka xweser ji bo îdarekirina Kerkûkê bête destnîşan kirin ji divêt ew di nêv tixûbên cografîk yê Kurdistanê federal de be.

БАГДАД, 17 января. Курдский руководитель заявил в субботу, что курдское меньшинство в Ираке не будет следовать руководящим принципам, сформулированным для переходного правительства, если курды не гарантируют расширение территории их автономии и не подтвердят обязательства выслать арабов, поселенных в регионе президентом Саддамом Хусейном.

Масуд Барзани, лидер ДПК, сказал, что он мало верит в то, что будущее избранное иракское правительство пойдет навстречу стремлениям курдов к самоуправлению в регионах, которые они рассматривают как свою историческую родину - включая богатую нефтью область Киркука.

рацию для севера, с целью поддержки создания единого автономного региона, который бы был свободен от контроля центрального правительства, за исключением областей внешней политики, финансов и национальной обороны.

Более десятилетия после войны в Персидском заливе 1991 года курды на крайнем севере пользовались фактической независимостью от правительства Хусейна, находясь под защитой американских и британских военных самолетов. Эта зона, однако, лежит к северу от

ское командование и помогли американцам, точно наводя их на цели во время бомбардировок на Северном фронте.

"Мы понесли потери убитыми, - заявил Барзани. - Мы определенно будем апеллировать к американскому общественному мнению, если Вашингтон выступит против расширения автономии". Прошлой весной, сын и брат Барзани были ранены, когда американские реактивные бомбардировщики по ошибке нанесли удар по колонии в Северном Ираке.

Курды хорошо помнят пре-

зидент", что курдам предложено меньше автономии, "чем то, на что согласился в 1974 году режим Саддама Хусейна".

Курды, в прошлом больше всех в Ираке поддерживавшие войну, фактически хотят поддерживать мини-государство, которым они управляли на севере Ирака в прошлом, когда Саддам в 1991 г. вывел свою армию. Они также хотят, чтобы США и Правящий Совет Ирака признали курдскую этническую принадлежность богатой нефтью провинции Киркук и других районов, из которых курды бы-

ИНТЕРВЬЮ МАСУДА БАРЗАНИ В БАГДАДЕ

"Вашингтон Пост"

"Мы не видим никакого оправдания этой отсрочке - заявил он в интервью по поводу требований курдов. - Любая, кто выступает против этого, демонстрирует тем самым свою недобросовестность. Мы не можем допустить, чтобы большинство навязывало свою волю курдам."

В настоящий момент члены Правящего Совета Ирака, назначенного американской администрацией, разрабатывают так называемый Фундаментальный закон, который должен установить принципы переходного правления. Барзани заявил, что фиксация курдских требований в законе явится гарантией, что будущая конституция не сможет отменить их.

Курды сталкиваются с существенной оппозицией своим планам. Американские должностные лица заявили, что Киркук не должен быть частью курдской территории. Арабские партии в Правящем Совете также подвергают сомнению курдские требования. Сирия, Иран и Турция - все страны, имеющие собственное курдское меньшинство - выступают против автономии для иракских курдов. В пятницу высокопоставленный турецкий генерал Илкер Басбуг предупредил: "если в Ираке будет создана федеральная структура на этническом основании, будущее будет очень тяжелым и кровавым".

Курдские притязания на Киркук уже разожгли этнический конфликт, не только с арабами, но также и со значительным туркменским населением города. Чтобы ослабить напряженные отношения, на этой неделе этнически смешанный муниципалитет был расширен включением в него большого количества туркмен и арабов.

Курдская позиция создает и

другие осложнения для администрации Буша, передающей к 1 июля полномочия иракцам. Влиятельный духовный лидер шиитского большинства, великий аятолла Али Систани выступает против американских планов, потому что новое правительство оказалось бы скорее назначенным, чем избранным. Его последователи призвали к демонстрациям и забастовкам в поддержку его требований немедленных всеобщих выборов.

Курды выступают против требований Систани, говоря, что это не оставляет времени провести перепись и составить списки избирателей.

Глава иракской администрации президента Буша, Л.Пол Бремер, и члены Правящего Совета едут в Нью-Йорк, чтобы попытаться убедить ООН направить своего посланника в Ирак с целью уделить Систани отказаться от своего мнения.

ДПК - одна из двух партий, которые управляют крайним севером Ирака при помощи многочисленной милиции. Другая основная партия - Патриотический Союз Курдистана, или ПСК, говорит о необходимости добиться согласия на автономию прежде, чем власть будет передана от руководимой США коалиции переходному иракскому собранию. Об этом заявляют иракские должностные лица. Обе курдские партии договорились создать единую админист-

Киркука и других городов, где традиционно жили курды. План Барзани предусматривает автономную область, охватывающую часть северо-западного Ирака, известную как Синджар, Киркук и смежные области, а также регион на востоке, простирающийся далеко на юг - Ханекин, в 100 милях (160 км.) к северо-востоку от Багдада. Барзани сказал, что он хочет присоединить эти области к курдской в автономной зоне.

Правящий Совет в принципе согласился в пределах зоны, но не далее. В рамках политики, известной под именем "арабизации", Хусейн в течение десятилетий своего правления селил арабов в окрестностях Киркука и других городов, чтобы уменьшить курдское влияние. Он также выселял курдов в северные области. Теперь курды хотят полностью изменить эту политику.

"Курды были очень терпеливы, но мы не можем ждать еще 10 или 15 лет. Это привело бы к большим проблемам. Как мы можем принять, что сотни тысяч курдов были выселены и на их место поселены посторонние?" - спросил Барзани.

Барзани заявил, что курды должны получить награду за свою помощь Соединенным Штатам в войне за свержение Хусейна. ДПК и ПСК поставили свои милиции под американ-

дательство американцами их борьбы. Американские правительства поощряли курдские восстания 1975 и 1991 гг., чтобы затем лишить их своей поддержки. "Мы надеемся, что никакого повторения прошлого не будет, - сказал Барзани. - Он отверг возмущения Турции, Сирии и Ирана, заявив, что "это - внутренний вопрос".

Барзани говорил это в "зеленой зоне" - области повышенной безопасности в Багдаде, где размещается штаб сил оккупации, на территории одного из дворцов Саддама. Барзани, младший сын Мустафы Барзани, основателя ДПК и партизанского командира, был одет в синий костюм, вместо своего традиционного курдского платья, состоящего из широких штанов с поясом.

"Мы имели возможность выгнать людей из нашей области. Мы не стали делать этого. - сказал он. - Но если вопрос не будет решен правовыми методами, возможно, ситуация выйдет из-под нашего контроля, и люди возьмут все в собственные руки. Мы никогда не жили, как нормальные люди - сказал он. - Мы должны поручиться нашим людям, что мы сможем жить в мире".

Патрик Кокбурн "Индипендент"

Курдское сообщество заявляет, что при Саддаме оно имело больше автономии. Иракские курды, одно из иракских сообществ, активно поддерживавшее американскую оккупацию, выражают растущий гнев в виду отказа Соединенных Штатов и их союзников предоставить им полный контроль над своими собственными делами и позволить курдам выслать арабов, поселенных Саддамом Хусейном.

Масуд Барзани, лидер Демократической партии Курдистана, сказал в интервью "Инде-

ли вынуждены бежать во времена диктатора и его предшественников.

Г. Барзани, аккуратно одетый, довольно энергичный человек, в течение десятилетий борющийся против прежнего режима, приехал в Багдад, чтобы попытаться убедить назначенный США Правящий Совет, членом которого он является, признать федеральную автономию Иракского Курдистана.

Сидя в мрачном комплексе старого дворца Саддама, г. Барзани сказал, что для курдского права на самоуправление необходимо, чтобы оно было зафиксировано в составляемом ныне Фундаментальном Законе Ирака.

Но он саркастически отозвался о Правящем Совете. "Их авторитет, кажется, больше находится за границей" - сказал он и добавил, что многие члены Совета прежде были частью иракской оппозиции, которая за эти годы постоянно подтверждала свое согласие на федеральное решение для иракских курдов и теперь не должна отказываться от прежних обещаний.

Но г. Барзани подчеркнул, что "мы все считаем, что курдская проблема должна быть решена строго в границах Ирака". Курды Ирака знают, что если бы они выбрали независимость, это спровоцировало бы турецкое вторжение, которому помогли бы Сирия и Иран. Он сказал: "Они должны быть благодарны нам, потому что курдская проблема - это единственное. Что их примиряет". Иракские курды были необычайно удачливы в ходе краткой войны за свержение Саддама в прошлом году. Накануне войны, Вашингтон собирался вторгнуться в Ирак с севера, используя турецкие базы и в сопровождении турецкой армии. В США курдов убеждали хранить спокойствие, хотя они неистово протестовали. Однако турецкий парламент отклонил

Продолжение на 8-ой ст.

ДИПЛОМАТ

№ 09(009) ЯНВАР ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ
страница

Начало на 7-ом ст.

требования США. Американцы были вынуждены положиться на курдов, чтобы создать северный фронт против Саддама. Когда режим в Багдаде пал, курдские силы заняли северные города Киркук и Мосул. Курды считали это первым шагом к ликвидации последствий этнической чистки, которую провел предшествующий саддамовский режим.

"Курды были очень терпеливы, но невозможно ждать еще 10 или 15 лет. Это привело бы к большим проблемам" - сказал г. Барзани.

Он сказал, что курдские лидеры могли действовать авантюристическим путем, возвращая курдских беженцев и выселяя арабов немедленно после освобождения. Вместо этого они ждали. Он сказал: "Мы недовольны ходом процесса. Мы разочарованы. Некоторые арабы, которые сначала уехали, теперь возвратились. Мы не против тех арабов, которые всегда там жили, но те, которые пришли в ходе арабизации, должны вернуться".

Здесь существуют семена дикого этнического конфликта. Арабы и туркмены в Киркуке испуганы. Многие арабские поселенцы живут там уже более одного поколения, и неясно, куда им идти. Прошедший год был наполнен множеством мелких, но кровавых столкновений.

Г. Барзани подчеркнул, что курды оставляют центральному правительству контроль над вопросами обороны, иностранной и финансовой политикой. В настоящее время это - небольшая жертва, так как никакой иракской армии не существует. Министр иностранных дел - чрезвычайно способный курдский лидер Хошнар Зебари, а финансовая политика - не та тема, в которой большинство курдов чувствует свою настоятельную заинтересованность. Курдские позиции очень сильны, так как курды хорошо организованы, а их бойцы пешмарга - самая большая иракская военная сила в стране. Но они боятся, что их нынешнее превосходство не продлится долго.

США не могут позволить себе оттолкнуть курдов, но и курдам необходим союз с Америкой. Именно американская

авиация позволила курдам получить фактическую независимость в 1991 г. И именно США не дают Турции войти в Северный Ирак. Проблема для курдов состоит в том, что гарантия их автономии должна иметь ключевое значение в новом иракском правлении. Но курдский контроль над Киркуком и аннулирование арабизации могут привести в будущем к постоянным трениям между курдскими и арабскими лидерами в Ираке.

БАРЗАНИ НЕ СЧИТАЕТ НЕОБХОМОЙ ПРИЕЗД ДЕЛЕГАЦИИ ООН

Масуд Барзани, лидер ДПК и член Правящего Совета Ирака, заявил, что ООН не должны посылать делегацию в Ирак, чтобы определить, возможны ли выборы. Об этом сообщила издающаяся в Лондоне арабская газета «Аз-Заман».

Барзани также заявил, что прежде проведения выборов необходима национальная перепись, и настаивал, что приоритет следует отдавать восстановлению национального суверенитета. Как он заявил, Л.Пол Бремер, глава гражданской администрации Ирака, не выступает против федерализма и оставляет детали, которые должны быть разработаны самими иракцами. По словам Барзани, федерализм был согласован между всеми иракскими политическими силами, как это показали конференции в Лондоне, Вене и Салахэддине накануне крушения предыдущего режима.

В интервью газете «Аддау» (орган исламской партии «Дава»), Масуд Барзани также заявил, что курды отвергнут общую структуру временного правления, если им не будет гарантировано расширение автономного региона и соглашение о выселке арабов, поселенных в области Саддамом Хусейном.

ВСТРЕЧА ЛИДЕРОВ КУРДСКИХ ПАРТИЙ

6 января в Дукане состоялась встреча двух главных курдских лидеров, Масуда Барзани и Джалала Талабани. На встрече обсуждались вопросы создания объединенного правительства и общей платформы по вопросу о федерализации Ирака. «Слава Богу, наши партии разделяют одинаковый подход к федерализму, и по этому вопросу у них нет никаких различий» - заявил журналистам лидер ДПК Масуд Барзани. «Наши партии полностью преданы федеративному выбору, в соответствии с решением, принятым Парламентом Курдистана в 1992 г. - о федерации на этнической и географической основах» - подтвердил лидер ПСК Джалал Талабани. Он также заявил, что обе партии решили провести расширенные консультации с участием других курдских и арабских партий, «чтобы убедить их в справедливости (курдских) представлений о федерализме».

Нечирван Барзани: «МЫ ТРЕБУЕМ НАШИ ПРАВА, ОСНОВАННЫЕ НА ДОБРОВОЛЬНОМ СОЮЗЕ ИРАКА»

Ильнур Челик, «Тюркиш Дейли Ньюс».

26.01.2004. Лидер иракских курдов Нечирван Барзани говорит, что курды требуют своих прав в Ираке, основанных на добровольном союзе, и что Турция должна помочь им достичь этой цели. Барзани, глава иракской курдской администрации, в области, управляемой ДПК, и предполагаемый первый премьер-министр объединенной администрации иракских курдов, заявил в эксклюзивном интервью «Тюркиш Дейли Ньюс», в своем офисе в Сери Радж в Салахэддине, что Турция должна реалистично подходить к

Курды не хотят киркукской нефти, они хотят долю нефтяных доходов от всего Ирака. Киркук должен управляться общей администрацией из всех этнических групп, основанной на переписи населения, но должен быть особым регионом внутри Иракского Курдистана - чем-то вроде Ватикана.

иракским курдам. «Вместо угроз Турция должна использовать в разговоре с нами язык экономики и бизнеса» - заявил он.

Нечирван Барзани сказал, что курды поддерживают открытие второго таможенного пункта на турецко-иракской границе, помимо пункта «Хабур». «Если такой пункт будет открыт, будет построен мост, который свяжет наш регион непосредственно с регионом Синджар, где 98% населения - курды. Сегодня эти люди должны ехать к нам через Мосул. Если новый пункт будет открыт, мы будем связаны с ними напрямую» - объяснил он.

Барзани заявил, что если курды не получат своих прав в Ираке, это будет иметь негативные последствия для Турции. По его словам, достижения курдов в Ираке необратимы. «Мы не можем вернуться к той ситуации, в которой мы были несколько

лет назад».

Курдский руководитель выражает глубокое сожаление, что Турция не сделала ничего, чтобы строить стратегические отношения с иракскими курдами. «Все наши стратегические отношения были построены на борьбе с РПК. Если мы активно боролись против РПК, мы были хорошими парнями. Если нет - мы были злодеями. Подъемы и спады в отношениях были, к сожалению, целиком связаны с этой тривиальной проблемой. Мы не можем игнорировать Турцию, потому что она - очень важный сосед».

«Туркмены Ирака - мирные люди, которые могут внести вклад в демократический процесс в Ираке. Но мы имеем серьезные претензии к Туркменскому Фронту». Он сказал, что Фронт Иракских Туркмен рассматривается как организация, получающая инструкции от Турции.

Барзани заявил, что некоторые люди в Турции удивляются, почему Масуд Барзани и Джалал Талабани заняли такие высокие должности в Правящем Совете Ирака. «Они не понимают, что мы уступили некоторые из наших прав и рисковали, появившись в Багдаде. Мы - единственная нормально организованная группа, которая оказалась способной к административному управлению». По его словам, в Ираке каждый знает, кто такие Барзани и Талабани и где они находятся, тогда как о некоторых других членах Совета не знают ничего. «Никто не может определять для нас красные линии. Мы хотим решить проблемы Ирака на основе добровольного союза. Такое решение сняло бы в Ираке все вопросы».

Нечирван Барзани подчеркнул, что иракские курды не хотят получить нефть Киркука. «Мы говорим, что хотим иметь долю нефтяных доходов всего Ирака. Пусть добычей нефти управляет центральное правительство. Все, что мы хотим - это доля от нефтяных доходов, полученных во всей стране».

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

Hindar u Serrêdaktor:

TAHİR SİLƏMAN

Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:

NƏRİMAN ƏYYUB

Xüsusi müxbir:

RAMİZ CƏBRAYILOV

Şəhadətnamə:

N FŞ 005004966

REDAKSİYA HEYVƏTİ

Şahbaz Muradov - İqtisad e.d., prof.

Söhrab Tahir - Xalq şairi

Qəzənfər Paşayev - Filologiya e.d., prof.

Qəmərsah Cavadov - Professor

Zümrüd Rəhimova - Elmi işçi

Famil Süleymanov - Yazıçı

Səbahəddin Eloğlu - Şair-filosof

İnqilab Vəlizadə - Yazıçı

Qadir Moddi - şair

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri, 40 S. Mehmandarov küç.
ev 25. mə. 17

Адрес: Баку 40, пос. Ул. С. Мехмандарова,
дом 25, кв.17

Navnisan: Bakı 40, soqaq

Mehmandarov xani 25. mal 17

Əlaqə telefonları:

050 352-33-18 (Baş redaktor),

050 379-92-93 (Azərbaycan şöbəsinin redaktoru)

BUSB-un

2 saylı Sabunçu rayon filiali

VÖEN 180072778

H/h 438010000

Qəzet "Azərbaycan" nəşriyyatında
səhifələnilib, "Viza-Media" mətbəəsində ofset
üsulu ilə çap olunub.

Sifariş: 625

Tiraj: 1000